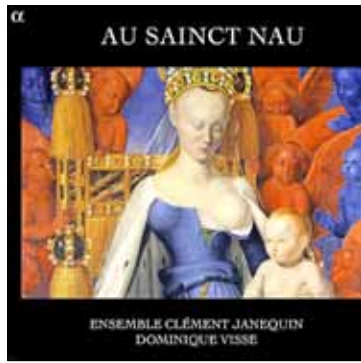

CD KLASSIEK

Oorbellen en lang haar
Janequin & anderen

Dominique Visse werd in 1955 geboren in de Normandische stad Lisieux, bekend als pelgrimsoord van de heilige Theresia. Als knaap van tien trad Visse toe tot het koor van de Notre-Dame in Parijs, waar hij de stiel van het zingen leerde. In 1976 werd hij geïntroduceerd bij de beroemde Engelse contratenor Alfred Deller die hem als zijn leerling aanvaardde. Volgde een uitzonderlijke carrière als vertolker van barokopera en renaissancemuziek. Met zijn lange haren, oorbellen en opmerkelijke stem groeide Visse uit tot een heuse cultfiguur.

In 1978 stichtte Visse het Ensemble Clément Janequin dat zich toelegde op liederen uit de zestiende en zeventiende eeuw. Het ensemble noemde zichzelf naar Clément Janequin (1485-1558), een Franse componist uit de Renaissance die in zijn liederen graag vreemde klanknabootsingen verwerkte.

Het ensemble levert een nieuwe cd, en wel bij het label Alpha. *Au saint Nau* is een heuse kerst-

cd, want het schijfje biedt liturgische en buiten-liturgische muziek voor Kerstmis. Zowat alle opgenomen werken zijn afkomstig uit het Frankrijk van het midden van de zestiende eeuw.

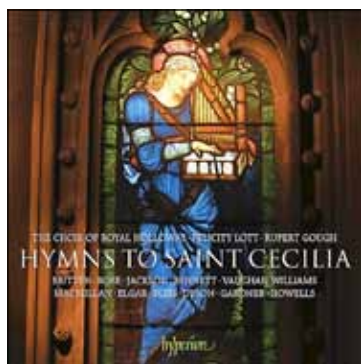
Een aantal werken is in het Latijn en bedoeld voor de mis, het gros echter zijn zogeheten *noëls*, liederen om het feest op te luisteren die volks en vaak heidens klinken. Sommigen zijn in het Frans, op het album horen we ook dialecten. Ze hanteren volkse melodieën die door liturgische componisten zoals Clément Janequin op hun beurt werden gebruikt in ernstig werk.

Waar toe het ensemble in staat is, hoor je het best aan het motet *Noe Noe Psallite Noe* ('Noe' staat voor Kerstmis) uit 1519. Klassieke polyfonie is dit, die veel gemeen heeft met de grote Zuid-Nederlandse meesters in het genre. Het ensemble van vier zangers wordt hier aangevuld met orgel en de jeugdige zangers van het Trio Musica Humana.

Vreemd is dat op de cover van het album de Madonna van Mé-lun prijkt, een schilderij van Fouquet dat zich in het Antwerpse Museum voor Schone Kunsten bevindt. Dat stelt echter geen kersttafereel voor, maar de koningin van de hemel, en is een eeuw ouder dan de muziek. (EDS)

Au saint Nau, door Ensemble Clément Janequin & Trio Musica Humana onder leiding van Dominique Visse (contratenor), Alpha 198, 20 euro.

CD HEDENDAAGS

Sint-Cecilia ter ere
Britse componisten

Heel wat parochies blijven de traditie trouw om rond 22 november, de feestdag van Sint-Cecilia, hun koorleden en organisten in de bloemetjes te zetten. De martelares en maagd Cecilia, dat weet u ongetwijfeld, is de patrones van de muziek en de muzikanten. Ze wordt dan ook vaak afgebeeld met een muziekinstrument, bij voorkeur een orgel. Haar feestdag mag dan al gepasseerd zijn, toch willen we aandacht besteden aan een album met moderne hymnen ter ere van Sint-Cecilia.

Het was pas vanaf 1570 dat haar feest verbonden werd aan dat

van de muzikanten. Aan de andere kant van het Kanaal herleefde die traditie in oorlogstijd, toen niemand minder dan Benjamin Britten (1913-1976) een *Hymn to St Cecilia* componeerde. De eigenzinnige tekst was van de hand van de beroemde Engelse dichter W. H. Auden (1907-1973). Het meesterwerk werd voor het eerst uitgevoerd op de radio in 1942. Vervolgens maakten nog vele andere componisten werk ter ere van de patrones van de muziek.

Op dit album horen we het kruim van de naoorlogse Britse componisten. *A Hymn for St Cecilia* van Herbert Howells (1892-1983) is een intredezing met orgelbegeleiding, die als het ware danst. Een idee voor het feest van volgend jaar? (EDS)

Hymns to Saint Cecilia, door het Royal Holloway Choir onder leiding van Rupert Gough, Hyperion, CDA6804, 22,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Baby ontvoerd
Benjamin Kaplan

Over het algemeen nemen we aan dat na de val van Antwerpen in 1585 katholieken en protestanten in onze streken amper nog wat met elkaar te maken hadden. Dat klopt volstrekt niet.

De Amerikaanse historicus en hoogleraar Benjamin J. Kaplan beet zich vast in een gerechtelijk dossier uit 1762 dat zich afspeel-

de in het dorp Vaals, vandaag op het drielandpunt tussen België, Nederland en Duitsland. Van oudsher behoorde Vaals tot de Landen van Overmaas, waarvan eerst de hertogen van Brabant en later de Habsburgse keizers de landsheren waren. Die landen vormden dus met Vlaanderen en Brabant een staatkundig territorium. Het dorp Vaals was echter een Staatse enclave, bestuurd vanuit Den Haag, waar zich een protestantse gemeenschap had gevestigd. De dorpsgrens van Vaals is het laatste stukje Belgisch-Nederlands grensgebied. Vaals werd het trefpunt voor calvinisten uit wat vandaag Belgisch grondgebied is.

Kaplan ontdekte in de rijksarchieven in Den Haag een verkeerd gearchiveerd dossier over een poging tot babyontvoering in Vaals eind achttiende eeuw. De zwakbegaafde katholieke jonge vrouw Cunegonde probeerde uit de protestantse kerk tijdens een dooplechtigheid een kind te

ontvoeren. Dat kind sproot voort uit een gemengd huwelijk.

Cunegonde werd door de Staatse autoriteiten gearresteerd en in Maastricht berecht. Kaplan schrijft over het verhaal een heuse historische thriller met internationale dimensies, want het verhaal speelt zich af in drie landen tegelijk. Het is een verhaal van religieuze onverdraagzaamheid dat veel te denken geeft over de oecumene vandaag. (EDS)

Benjamin Kaplan, *Cunegondes ontvoering. Een geschiedenis van religieuze strijd in de tijd van de Verlichting*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2014, 256 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 4681 762 9.

BOEK ROMAN

Wereld in puin
Hans Fallada

Het werk van de Duitse romanschrijver Hans Fallada (1893-1947), schuilnaam van Rudolf Ditzgen, wordt recentelijk herontdekt dankzij de Ne-

derlandse vertalingen. *Alleen in Berlijn*, oorspronkelijk *Jeder stirbt für sich allein*, dateert uit 1946 en vertelt het verhaal van een Duits paar dat zich tijdens de oorlogsjaren met het schrijven van kritische postkaarten verzet tegen de nazi's. Fallada schreef het boek in vier weken tijd, toen hij wegens drank- en drugsgebruik was opgenomen in de psychiatrie.

Onder het naziregime was hij ook al geïnterneerd, nadat hij onder invloed van alcohol met een pistool op zijn vrouw had geschoten. In de gevangenis schreef hij eind 1944 het postuum gepubliceerde *De drinker*.

Een waanzinnig begin gaat over wat in Duitsland bekendstaat als *Stunde Null*, letterlijk het uur nul of het moment op 8 mei 1945 dat de nazistaat in elkaar stort en verdampt. Het is een deels auto-

biografisch relaas, want Fallada werd kort na de bevrijding door het Rode Leger door de nieuwe machthebbers, de Sovjets, aangeduid als tijdelijk burgemeester van het dorp waar hij woonde.

Een waanzinnig begin is een bizar relaas van een absurde wereld waarin alles in puin ligt, mensen proberen normaal te doen en nazi's proberen te ontsnappen of doen alsof er nooit twaalf jaar dictatuur was. (EDS)

Hans Fallada, *Een waanzinnig begin*, Cossee, Amsterdam, 2014, 266 blz., 22,90 euro, ISBN 978 90 5936 499 8.

BOEK RELIGIEUS

Godsdienst blijft
Klaus-Rüdiger Mai

De Duitse schrijver Klaus-Rüdiger Mai werd in eigen land bekend met zijn biografieën van de protestantse hervormer Maarten Luther en van de familie Bach. Mai is afkomstig uit Oost-Duitsland en studeerde in Halle-Wittenberg, waar hij in 1990, tijdens de nadagen van de DDR, een doctorstitel behaalde.

Onder de schuilnaam Nicholas Lessing schreef hij dan weer twee historische thrillers over de achttiende-eeuwse kardinaal Prosperino Lambertini die later Benedictus XIV werd. In de Duitstalige wereld oogstten die werken veel positieve kritiek.

Tussen al dat schrijfwerk door houdt hij zich bovendien bezig met het verschijnsel religie.

Zonder godsgeloof heeft Europa geen toekomst, luidt de stelling van Klaus-Rüdiger Mai. „Het geloof in de objectiviteit van de natuurwetenschappen is de grootste vergissing van onze tijd”, meent hij. Mai argumenteert niet vanuit een louter gelovig standpunt, maar vooral vanuit historisch perspectief. Hij overschouwt een periode van meer dan tweeduizend jaar en toont aan dat precies religie aan de basis ligt van samenleving, cultuur en natuurwetenschap.

Mai probeert te analyseren hoe religie werd verdreven uit de westerse samenleving en cultuur. Hij rekent in het bijzonder af met het ideologische concept van de 'religieuze' samenleving. Wellicht spelen daarbij de herinneringen aan de communistische ideologie van de DDR mee. Volgens Mai, die de val van deze socialistische heilstaat zelf leefde, is die ideologie dan ook een doodgeboren kind. Volgens hem is het verdringen van het geloof onvruchtbaar.

Zijn samenvatting luidt dat slechts een doordacht gods-geloof vertrouwen in de toekomst

mogelijk maakt. De mens gaat verloren als hij zich afwendt van God. Het geloof brengt waarden voort die het algemeen belang dienen. We hebben het bijgevolg meer dan ooit nodig.

De wereld kan zich maar best verzoenen met de religie. Dit is een pleidooi voor religie, al zal de overtuigde christen het mis-schien wat te steriel vinden. „Ik wil dat ook mijn kleinkinderen nog mogen geloven dat er in een park feeën en eenhoorns leven zonder dat ze daarvoor door inquisiteurs van het wetenschaps-geloof worden weggestopt in een asiel”, schrijft Mai. (EDS)

Klaus-Rüdiger Mai, *Lof der religie. Waarom het niet om het even wat is wat u en uw buur geloven*, Altiora, Averbode, 2014, 176 blz., 22 euro, ISBN 978 90 3173 904 2.